

Living the Lotus

New Year's Issue

Buddhism in Everyday Life

โอวาทปีใหม่

“มาทบทวนตัวเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ด้วยกันเถิด”

ท่านนิชิโกะ นีวาโนะ (ประธานองค์การริชโซโคเซไก)

โรคระบาดไวรัสโคโรนาให้โอกาสเราพิจารณาทบทวนว่าอะไรคือสิ่งที่มนุษย์ควรให้ความสำคัญจริง ๆ

สวัสดีปีใหม่ครับ

ปีที่แล้ว การระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของเราเป็นอย่างมาก ผู้คนที่ล้มตายจากการติดเชื้อทั่วโลกมีจำนวนราว ๆ 1.6 ล้านคน ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอแสดงความเสียใจและความอาลัยอย่างสุดซึ้ง

เพื่อที่จะใช้มาตรการป้องกันอย่างเต็มที่ ริชโซโคเซไกจึงได้ปิดทำการมหาวิทยาลัยโตเซโดและสถานปฏิบัติธรรมทุกแห่ง พร้อมทั้งยกเลิกและเลื่อนกำหนดกิจกรรมต่างๆ ด้วย

นอกจากนี้แม้แต่ในการดำเนินชีวิตประจำวันของแต่ละท่านเอง ก็ต้องหาวิธีการรับมือที่แตกต่างจากที่ผ่านมาในทุก ๆ ด้าน เช่น วิธีการทำงาน การศึกษา การดูแลเลี้ยงดูเด็ก การพยาบาลผู้ป่วย และงานบ้าน เป็นต้น

มีคนจำนวนมากที่รายได้ลดลงอย่างมาก วางงาน หรือจำใจต้องเลิกกิจการไป โดยเฉพาะในช่วงเวลาแบบนี้ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกท่านจะเป็นกัลยาณมิตรและเป็นสังฆะที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ข้าพเจ้าคิดว่าโรคระบาดไวรัสโคโรนาเป็นโอกาสที่เราจะพิจารณาทบทวนว่าอะไรคือสิ่งที่มนุษย์ควรให้ความสำคัญจริง ๆ

ก่อนหน้านี้นี้ ข้าพเจ้าเคยพูดถึงตัวอักษรคันจิตัว “โช (省)” ว่ามีสองความหมาย คือแปลว่า “งดเว้น” และ “มองย้อนหลัง” ซึ่ง

ข้าพเจ้าคิดว่าการดำเนินชีวิตประจำวันท่ามกลางโรคระบาดไวรัสโคโรนาจะทำให้เราเห็นภาพเด่นชัดขึ้น
ได้ว่าสิ่งไหนที่ควรจดวัน และอะไรที่ควรมองย้อนหลัง

จากการสำรวจหนึ่งระบุว่า เมื่อมีการสอบถามว่าวิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่เริ่มต้นขึ้นหรือ
พฤติกรรมของตัวเองอันเนื่องมาจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่มีผล
กระทบบ้างหรือไม่ คำตอบที่มากที่สุดถึง 74% คือ “กลับมาคิดว่าอยากจะให้ความสำคัญกับครอบครัว”
ในอีกด้านหนึ่งก็มีกรณีของความสัมพันธ์ที่ไม่ดีในครอบครัวที่รุนแรงขึ้น ถึงกับเรียกกันว่า “การหย่าร้าง
เพราะโควิด” เพิ่มขึ้นอีกด้วย

เมื่อคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ ข้าพเจ้าจึงขอเสนอ “แนวทางปฏิบัติประจำปี 2021” ดังต่อไปนี้

ปีที่แล้ว เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตของ
พวกเราเปลี่ยนแปลงไป ผู้คนจำนวนมากใช้เวลาอยู่ที่บ้านมากขึ้น เช่น จดวันออกนอกเคสสถานหรือ
ทำงานจากที่บ้าน เป็นต้น ทำให้เกิดคำถามถึงความสำคัญของครอบครัว

ปีนี้ ริชโซโคเซโกครบรอบปีที่ 83 ของการสถาปนาองค์กร ซึ่งคาดว่าเราอาจจะต้องดำเนินชีวิตแบบ
กักตัวเองต่อเนื่องต่อไปเหมือนกับปีที่แล้ว ทั้งนี้ ด้วยการดำเนินชีวิตที่มีความศรัทธาต่อศาสนา ขอให้
เราาร่วมกัน ในฐานะสามีภรรยา พ่อแม่ และบิดามารดาคำนึงว่าจะเลี้ยงดูเด็ก ๆ เยาวชนผู้แบกรับอนาคต
อย่างไร จะช่วยสร้างเสริมบุคลิกลักษณะให้เป็นแบบไหน และจะจัดระเบียบครอบครัวอย่างไร ซึ่ง
ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเราทุกคนจะทำหน้าที่ของตนอย่างสร้างสรรค์และจริงจังต่อไป

คำว่า “สามีภรรยา” ที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ ข้าพเจ้าหมายถึงกลุ่มคนหนุ่มสาว ส่วน “พ่อแม่” คือกลุ่มคน
วัยทำงาน และ “บิดามารดา” คือเหล่าผู้สูงอายุที่กำลังแก่ชรา ซึ่งข้าพเจ้าได้ให้ความหมายแฝงที่แสดงถึง
ความปรารถนาที่อยากจะให้คนแต่ละยุคทุกวัยกำลังอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานชายหญิงและเหล่าเยาวชน
เช่น บอกล่าประสบการณ์สู่ลูกหลาน รวมทั้งลูกเขยและลูกสะใภ้ด้วย

อนึ่ง “แนวทางปฏิบัติ” นี้ ข้าพเจ้าได้มีโอกาสอธิบายแก่ท่านหัวหน้าสาขาทั่วประเทศใน “การประชุม
หัวหน้าและผู้นำองค์กร” เมื่อเดือนพฤศจิกายนปีที่แล้ว ในโอกาสนั้น ข้าพเจ้าอ้างอิงงานเขียนของท่าน
อาจารย์มาสะฮิโระ ยะสุโอะคะ ซึ่งท่านเป็นที่รู้จักในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญาตะวันออก โดยข้าพเจ้า
ได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

ในครอบครัว ลูก ๆ จะเคารพนับถือคุณพ่อ และลูกเองก็ต้องการความเคารพ ส่วนคุณแม่ก็นั้นจะมุ่ง
ประเด็นไปที่เรื่องความรัก การเคารพ หมายถึง เคารพตัวเองและเคารพผู้อื่น นั่นคือความรู้สึกที่เกิดขึ้น
ต่อสิ่งที่สูงกว่า ยิ่งใหญ่กว่าและยอดเยี่ยมกว่า หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นจิตที่ต้องการพัฒนาและก้าวหน้า

แต่ระยะหลัง ๆ นี้ กลับเน้นหนักไปที่ความรักของแม่ ส่วนความเคารพต่อพ่อก็กำลังลดลง ตัวของผู้
เป็นพ่อเองก็มุ่งใส่ใจเรื่องงานเป็นหลักและไม่ค่อยได้หวนกลับมาคำนึงถึงครอบครัวสักเท่าไร เมื่อพ่อ
ทำเหมือนว่าบ้านเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จึงได้เผยให้เห็นลักษณะท่าทางที่ไม่เป็นระเบียบ ซึ่ง
ความละอายใจต่อสิ่งนี้ทำให้เกิดภาวะเบี่ยงบังคับตัวเองเกิดขึ้น ฉะนั้น “ความเคารพ” และ “ความ
ละอาย” จึงเป็นสิ่งสำคัญขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์

เด็กเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ สดใส และแข็งแรง พวกเขาจะเรียนรู้จากลักษณะของพ่อแม่ยิ่งกว่าสิ่งไหนๆ เมื่อเด็กสัมผัสกับลักษณะที่ไม่เพียงพร้อมทั้งกายใจของพ่อแม่ หรือสัมผัสกับเหตุปัจจัยที่ไม่ดี ก็จะส่งผลกระทบต่ออนาคตด้วย เพราะฉะนั้น พ่อแม่จึงต้องตั้งเอาบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของตนกลับมา

ในตอนท้าย ข้าพเจ้าสรุปโดยนำเสนอคำพูดว่า “อยากให้พ่อเป็นที่เคารพของลูก ส่วนแม่อยากให้อยู่ในฐานะผู้มอบความรักความเมตตาแก่ลูก นั่นก็เพราะว่า ครอบครัว คือแปลงเพาะต้นกล้าของเด็กๆ”

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เราจะต้องทำอย่างใส่ใจเสมอ แม้แต่ในวิชาชีพเองที่มุ่งเน้นกิจกรรมการเผยแผ่ศาสนา ก็มีบ้างบางทีที่ไม่สามารถหวนกลับมาคำนึงถึงครอบครัว ข้าพเจ้าจึงคิดว่าต่อจากนี้เป็นต้นไป พวกเราต้องการแนวทางปฏิบัติฝึกฝนที่ให้ความสำคัญทั้งต่อการเผยแผ่ศาสนาและครอบครัว

เราจะเลี้ยงดูและช่วยเสริมสร้างบุคลิกลักษณะให้กับเด็ก ๆ เยาวชนผู้แบกรับอนาคตอย่างไรดี

ก่อนหน้านี้ ข้าพเจ้าเคยเรียนให้ทุกท่านทราบว่าอยากจะทำทุกสิ่งทุกอย่างให้หมดจดให้กับเป้าหมายหลักของเราคือ “การปลูกฝังคน (หรือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์)”

รากฐานสำคัญอันดับหนึ่งคือการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ซึ่งด้วยการจัดระเบียบในครัวเรือน (การทำครอบครัวให้สงบเรียบร้อย), การขัดเกลาความเป็นมนุษย์อย่างจริงจัง และการฝึกนิสัย ประกอบด้วย การศึกษาภาครวม เช่น โรงเรียน ฯ ทั้งหมดนี้ล้วนเชื่อมโยงกับ “การปลูกฝังคน” ในความหมายที่แท้จริง

ทั้งนี้ ในส่วนของการจัดระเบียบในครัวเรือนนั้น ข้าพเจ้าเคยเรียนให้ท่านทราบว่าสิ่งสำคัญคือ “การดำเนินชีวิตที่มีหิ้งพระเป็นจุดศูนย์กลางของบ้าน” และ “หลักปฏิบัติ 3 ประการ” (คือ กล่าวทักทายสวัสดิทอนเช้าที่บ้าน, ขานรับอย่างชัดเจนด้วยคำว่า ‘ครับ’ ‘ค่ะ’ เมื่อมีคนเรียก, วางรองเท้าให้เป็นระเบียบหลังจากถอด) เมื่อปฏิบัติตามหลักพื้นฐานเหล่านี้จนติดเป็นนิสัยก็ถือว่าพื้นฐานในการขัดเกลาคนมนุษย์ได้เตรียมพร้อมแล้ว

นอกจากนี้ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กๆ เยาวชนในครอบครัวนั้นก็ยังมีประเด็นสำคัญอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สุดคือ “ทัศนคติที่มีต่อลูก” ว่าพ่อแม่มองลูกของตนเช่นไร

ตั้งแต่สมัยโบราณ ในประเทศญี่ปุ่นถือว่าลูกคือของขวัญ คือพรจากเทพเจ้าและพระพุทธเจ้า จึงมีวัฒนธรรมการเลี้ยงดูและต้อนรับเด็กๆ ด้วยความเคารพยำเกรง

ก่อนหน้านี้ ข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือของอาจารย์โอตะ โทชิโอะ ครูใหญ่ท่านแรกของโรงเรียนมัธยมปลายเควะ-กะคุเอ็น (เมืองนิงาตะ จ.นิงาตะ) อาจารย์โอตะท่านเป็นคริสเตียน ตอนที่ยังเด็กๆ ท่านป่วยกระเสาะกระแสะ จึงโดนรังแกอยู่บ่อย ๆ ในเวลาแบบนี้ คุณแม่ของท่านจะพูดปลอบโยนว่า

“ลูกเอ๋ย เพราะร่างกายอ่อนแอ จิตใจจึงอ่อนแอ แต่ลูกจงดูตอนนี้ไว้เถิดหนา วันที่ลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่อย่างงดงามและทำการบ้านของเทพเจ้าสำเร็จจะมาถึง เพราะแม่เชื่อว่าวันนั้นจะมาถึง แม้จึงไม่มองในแง่ร้ายเลยสักนิด ตอนที่อ่อนแอ หากลูกจะร้องไห้ออกมาก็ไม่เป็นไรหรอกนะ”

อาจารย์โอตะได้มองย้อนกลับไปคิดว่า การตอบสนองความเชื่อมั่นของคุณแม่เช่นนั้นเป็นความปรารถนาในใจที่มีมาตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น

ลักษณะของมารดาผู้ให้ความเคารพและเชื่อมั่นว่าลูกของตน “ได้รับการกิจจากเทพเจ้า” ช่างทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกประทับใจยิ่งนัก

ทุกอย่างที่พ่อแม่กระทำ ทั้งเรื่องดีและเรื่องไม่ดี ล้วนจะส่งผลกระทบต่อลูก เหมือนที่ว่า “ลูกจะเติบโตขึ้นโดยมอง ‘แผ่นหลังของพ่อแม่’”

มีเรื่องเล่าของนักการเมืองในประเทศจีนสมัยก่อน ชื่อว่า เซี่ยอัน (Xie An) ภรรยาผู้ทุ่มเทกับการอบรมเลี้ยงดูลูกได้ตามคำถามเซี่ยอันว่า “ทำไมท่านจึงไม่คิดจะอบรมสั่งสอนลูกบ้างเลย” เซี่ยอันตอบคำถามว่า “ข้าสอนลูกอยู่ตลอดเวลา แต่ข้าไม่ได้สอนด้วยปากหรือมือ ข้าตั้งใจสอนลูกด้วยร่างกายทั้งหมดของข้า” แทนที่จะว่ากล่าวเสียงดังหรือใช้มือตบตีแล้วบอกว่าเป็นการสั่งสอน การทำให้ดูเป็นตัวอย่างด้วยภาพที่ปรากฏในชีวิตประจำวันต่างหากที่เป็นรากฐานของการอบรมเลี้ยงดูลูก

นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าเช่นนี้ด้วยว่า ท่านโฮโสเคาะะ ยูไซ ชุนศึกในยุคเซ็งโกะคุ ว่ากันว่าในช่วงบั้นปลายชีวิตของท่านนั้น เวลาที่ลูกชายวัยกลางคนมาเยี่ยม ท่านจะทำตัวสบายๆ แต่ในตอนที่หลานวัยเด็กมาหาท่านจะวางท่าทางให้เป็นระเบียบ เมื่อหัวหน้าบ่าวผู้รับใช้ถามถึงเหตุผล ท่านก็ตอบเช่นนั้นว่า “เพราะว่าหลานจะเป็นคนรุ่นต่อไป ฉะนั้นข้าก็ต้องพบเขาแบบให้เกียรติหนึ่งสิ”

ในครอบครัวของข้าพเจ้าเองก็เช่นกัน ช่วงที่ท่านประธานใหญ่ยังมีชีวิตอยู่ ท่านจะดำเนินกิจวัตรแบบเดิมทุกวัน ตั้งแต่เวลาสวดมนต์จนถึงเวลาออกเดินทางไปที่สำนักงานใหญ่ ลูกๆ อย่างพวกเราก็มีบ้างที่มาสายไม่ทันเวลาสวดมนต์เช้าเย็น แต่ท่านประธานใหญ่จะเริ่มสวดมนต์ในเวลาที่กำหนดไว้เสมอ เมื่อข้าพเจ้าได้เห็นลักษณะการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมชาติเช่นนั้น ก็ทำให้รู้สึกจากใจได้ว่า “ท่านศรัทธาในธรรมะจริงๆ” ซึ่งตอนนี้ข้าพเจ้าก็รู้สึกจริงๆ ว่าท่านประธานใหญ่เองก็ได้สอนเราด้วยร่างกายของท่านเช่นกัน

ดังที่ได้กล่าวมานี้ แม้จะเรียกว่าเป็นการอบรมสั่งสอนลูก แต่ทำที่สุดแล้ว ย่อมขึ้นอยู่กับการสำนึก (ในหน้าที่) และทัศนคติของพ่อแม่ ฉะนั้น เรามาย้อนกลับไปมองตัวเองและคิดทบทวนไปพร้อมๆ กับปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่เหมาะสมที่ควรให้กับเด็กๆ เยาวชนผู้แบกรับอนาคตด้วยกันเถิด

การอบรมเลี้ยงดูคนให้เป็นผู้ที่มีเมตตาและพร้อมด้วยอารมณ์ความรู้สึก คือการสร้างคนในความหมายที่แท้จริง

วันที่ 11 มีนาคม ปีนี้ จะครบรอบสิบปีตั้งแต่เกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหวและสึนามิครั้งใหญ่ในภูมิภาคโทโฮคุ ซึ่งตอนนี้ก็ยังมีผู้พลัดถิ่นอยู่มากกว่าสี่หมื่นคน และมีคนมากมายที่ไม่สามารถกลับไปที่บ้านเกิดเมืองนอนได้เพราะอุบัติเหตุโรงงานไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ สำหรับพวกเรานั้นอยากขอให้ถามตัวเองว่าอะไรคือสิ่งสำคัญ พร้อมกับคำนึงถึงเหล่าผู้ประสบภัยและให้การช่วยเหลือท่านเหล่านั้นในแบบของแต่ละคนต่อไป

เมื่อตอนเกิดภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว ข้าพเจ้าได้กล่าวอ้างอิงถึงภริยาจินโบราณ ความว่า “หากวางแผนระยะหนึ่งปีย่อมเหมาะกับการหว่านธัญพืช หากวางแผนระยะสิบปีย่อมเหมาะกับการปลูกไม้ยืนต้น แต่หากเป็นแผนระยะชั่วชีวิตแล้วนั้นย่อมไม่มีสิ่งใดเท่าเทียมกับการปลูกฝังคน”

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าการสร้างชุมชนที่อยู่อาศัยให้ดีกว่าเดิมได้นั้น ไม่มีสิ่งใดสำคัญเหนือไปกว่าการสร้างคน

ไม่ใช่แค่เพียงความฉลาดหลักแหลมหรือความมีเหตุผลเท่านั้นหากไม่อบรมเลี้ยงดูคนให้เป็นผู้ที่มีอารมณ์และเหตุผลเข้าใจความละเอียดละออของจิตใจมนุษย์และเป็นผู้มีเมตตา ก็จะไม่ใช้ความหมายที่แท้จริงของการสร้างคน ทั้งยังไม่สามารถสร้างสังคมที่มีความมั่นคงทางจิตใจได้

ในคำกล่าวของท่านปรมาจารย์โตเก็น เซ็นจิ มีว่า “แม้ตนเองยังก้าวผ่านไปไม่พ้น ขอจงให้ผู้อื่นข้ามไปก่อน” เมื่อเราเห็นผู้ที่กำลังเดือดร้อน ก็จะเกิดจิตแห่งความเมตตากรุณาอยากจะทำอะไรสักอย่างเพื่อช่วยเขา แม้ว่าตนเองจะยังสับสนหลงทางหรือเป็นทุกข์อยู่ก็ตาม ไม่ใช่ว่าแค่ตัวเองได้มีความสุข แต่เราควรทุ่มเทกำลังเพื่อช่วยให้ทุก ๆ คนได้รับการช่วยเหลือต่อไป นี่แหละที่เราได้รับการสั่งสอนมาว่าเป็นหัวใจของพระโพธิสัตว์

พูดแบบเข้าใจง่าย ๆ ก็คือ การอบรมเลี้ยงดูคนให้เป็นผู้มีความรู้สึกและคำนึงถึงผู้อื่นตั้งคำของโคเซไกที่ว่า “จงนึกถึงผู้อื่นก่อนตน” นั้น เป็นบทบาทหน้าที่ของพวกเราทั้งในฐานะสามีภรรยา พ่อแม่ บิดามารดา และสังฆะของริชโชโคเซไก ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอให้ทุกท่านฝึกกำลังและนำพาดตนเองไปสู่เป้าหมายหลักนี้ด้วยกัน

และในปีนี้ ข้าพเจ้าก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเราทุกคนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งก้าวผ่านสถานการณ์ที่ยากลำบากในปัจจุบันนี้ได้ด้วยการกระชับสายสัมพันธ์ให้แน่นแนบกับครอบครัวและกับสังฆะของเรา

(จาก “หนังสือพิมพ์โคเซ” ฉบับวันที่ 3 มกราคม 2021)

